

Historiaa herkällä korvalla

■ Kesä on paitsi karpästen myös erilaisten äänten aikaa. Siinä missä joku nauttii kesätapahtumien äänimaisemasta oopperan, jazzin tai kansanmusiikin parissa, toinen hakee luonnosta rauhaa ja hiljaisuutta. Tosin luonto on vain harvoin hiljainen: hyttysset, linnut, tuuli ja sade tuottavat ääniä, jotka kertovat omia tarinoitaan kuuntelemaan keskittyville lomalaisille tai muille kesänviettäjille. Pienetkin äänet voivat herkistää miettimään rakennetun ja rakentamattoman ympäristön ja yhteiskunnan äänimaisemaa.

Tavat kuunnella ja kuulla kertovat yksilöille ja yhteisöille keskeisistä asioista. Sotien historia tarjoaa ehkä äärimmäisen esimerkin ääniympäristön haudanvakavasta merkityksestä. Muita esimerkkejä voi löytää vaikkapa musiikista tai nuorisokulttuurista, joissa äänen tulkinta ja ymmärtäminen saavat ratkaisevia merkityksiä. Korva harjantuu yllättävän helposti erottamaan merkityksellisiä ääniä. Teini-ikäisenä tunnistin kevytmoottoripyörät äänen perusteella – nyt tuskin erotan mopoautoa moottorisahasta.

Agraariyhteiskunnassa ääni rytmitti viikkoa ja vuorokautta: vellikellot kutsuivat syömään ja kirkonkellot sanan kuuloon. Kuolinkelloista kirkon lähiseudun asukkaat saivat tiedon kuolemasta ja vainajan sukupuolesta. Kellotapulista seurakuntalaisille viestittiin myös valtakunnallisista tapahtumista. Kun hallitsija kuoli, jokaisessa seurakunnassa piti soittaa kuolinkelloja pitkään ja perusteellisesti. Esimerkiksi Adolf Fredrikin kuolinkelloja soitettiin vuonna 1771 yhteensä 20 viikkoa joka päivä tunnin verran kello 12 läh-

tien. Ikaalisten kirkonkello ei kestänyt kuninkaallisen majesteetin muiston perusteellista kunnioittamista, ja haljennut kello lähetettiin Tukholmaan asti korjattavaksi. Parikymmentä vuotta myöhemmin saman seurakunnan kirkonkellot selviytyivät Kustaa III:n muiston vaalimisesta ilman vaurioita.

Kirkonkellon ääni ei kantanut seurakunnan kaikkiin osiin. Etenkin syrjäisempien seutujen asukkaat joutuivat lähtemään kirkkotielle ilman kellotapulista kaikuvaa kutsua. Heidän ympäristössään merkittävät äänet syntyivät ihmisten arkipäiväisestä työstä ja luonnon vuodenkierrosta. Nykypäivän kesämökkiläiset ja syrjäseutujen asukkaat voivat harjoittaa kuuloaistiaan ja tavoittaa luonnosta mittavan määrän informaatiota, mutta monessa mielessä luonnon äänien tunnistaminen on muuttunut välttämättömyydestä harrastukseksi. Metsäkanalintujen ääntelyä kuuntelee eri tavalla, jos tähtäimessä on päivän pääateria, harvinainen herkkupala tai esteettinen elämys.

Tämäkertainen *Historiallisen Aika-kauskirjan* numero kuulostelee historian ääniä. Marko Tikka on sekä teemanumeron toimittaja että idean isä. Odotimme toimituksessa jännityksellä, minkälaista vastakaikua kutsumme saisi historian ja sen lähialojen tiedeyhteisöltä. Kuten Marko Tikka kirjoittaa teemaa esitellessään, kutsumme otettiin hyvin vastaan ja kirjoittajat palkitsivat meidät monipuolisilla ja kiinnostavilla artikkeleilla. *Historiallisen Aika-kauskirjan* päätoimittajana voin todeta, että suomalaisesta tiedeyhteisöstä löytyy tieteellistä mielikuvitusta, joka toivottavas-

ti kanavoituu tässä teemanumerossa lukevan yleisön iloksi. Artikkelit avaavat uusia näkökulmia menneisyyteen ja sitä kautta omaan aikaamme. Jospa tässä numerossa

kuuluisi sitä usein mainittua historian siipien havinaa?

Pirjo Markkola
pirjo.markkola@jyu.fi